

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE**

FAKULTA ZÁHRADNÍCTVA A KRAJINNÉHO INŽINIERSTVA

Evidenčné číslo: 1132160

Bakalárska práca

Nitra, 2011

Katarína Tóthová

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA ZÁHRADNÍCTVA A KRAJINNÉHO
INŽINIERSTVA**

**FORMY VYUŽITIA VODNÉHO PRVKU V ZNÁMYCH
SVETOVÝCH I DOMÁCICH ZÁHRADNO-
ARCHITEKTONICKÝCH KOMPOZÍCIACH**

Bakalárska práca

Študijný program: Záhradná a krajinná architektúra
Študijný odbor: Krajinná a záhradná architektúra
Pracovisko: Katedra záhradnej a krajinej architektúry
Vedúci záverečnej práce: Mgr. Slávka Laurová, PhD.

Nitra, 2011

Katarína Tóthová

Abstrakt

Bakalárska práca sa venuje formám využitia vodného prvku v známych svetových i domácich záhradno-architektonických kompozíciách, zameriava sa na funkcie, výrazové vlastnosti vody a typológiou vodných prvkov. Teoretická časť sa zaoberá historickým vývojom architektonických foriem vodných prvkov. Obsahuje stručný popis diel najznámejších svetových záhradných architektov so zameraním sa na vodné prvky.

V druhej časti práce sa venujem špecifickým rozdelením vodných prvkov. Vo vlastnej práci je riešenie modelového objektu, so zameraním sa na moderný vodný prvok. V praktickej časti práce je priložená aj výkresová dokumentácia návrhu použitého vodného prvku.

Použitie vodného prvku v modernej záhrade je dôležité, voda sa môže stať dominujúcim architektonickým prvkom.

Kľúčové slová:

voda, vodné prvky, jazero, bazén, fontána, záhradný architekt, projekt

Abstract:

This bachelor work deals forms of utilizing the water element in well-known world and home garden-architectonic kompositions. It emphasises on functions, important characteristics of water and the typology of water elements. The theoretical part deals with the historical development of architectonic forms of water elements. It contains a short description of works of well-known garden architects stressing the water elements.

In the second part we deal with the specific differenciation of water elements. In my own work there is the solution of model object, with emphasis on modern water element. In the practical part there is paper document of the desing of use of water element attached.

The use of water element in modern garden is important. Water can become a dominant architectonic element.

Key words:

water, water elements, ponds, pool, fountain, landscape architect, projekt

OBSAH

ÚVOD.....	9
1. Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky	10
1.1. Voda a jej funkcie.....	10
1.2. Formy využitia vody v záhradách.....	11
1.3. Výrazové vlastnosti vody a jej okolia.....	12
1.4. Typológia vodných prvkov.....	12
1.5. História vývoja vodných prvkov – Raj ako vzor.....	14
1.5.1. Egypt.....	15
1.5.2. Mezopotámia.....	15
1.5.3. Čína.....	16
1.5.4. Japonsko.....	16
1.5.5. Grécko.....	17
1.5.6. Rímske impérium.....	17
1.5.7. Talianska renesancia.....	18
1.5.8. Francúzske renesančné záhrady a barok.....	19
1.5.9. Klasické Anglicko.....	20
1.5.10. Romantizmus.....	20
1.5.11. Realizmus 19. storočia.....	22
1.6. Voda v záhradách dneška.....	22
1.7. Krajinná architektúra 20. storočia.....	23
1.8. Krajinná architektúra 21. storočia.....	27
1.8.1. Súčasný trendy.....	28
1.8.2. Predstavitelia súčasnej záhradnej architektúry.....	28
1.9. Rozdelenie vodných prvkov v sadovníckej tvorbe.....	31
1.9.1. Statické vodné prvky.....	31
1.9.2. Dynamické vodné prvky.....	33
2. Cieľ práce.....	35

3. Materiál a metodika.....	36
3.1. Materiál.....	36
3.1.1. Charakteristika územia	36
3.1.2. Súčasný.....	37
3.1.3. Požiadavky majiteľa.....	37
3.2. Metodika	37
3.2.1. Inventarizácia drevín na záujmovom území.....	38
4. Výsledky práce	41
4.1. Riešenie návrhu.....	41
5. Diskusia.....	44
6. Záver	45
7. Použitá literatúra	48

Úvod

Voda je celkom neobyčajný živel. Každý organizmus obsahuje vodu a potrebuje ju na to, aby mohol žiť. Väčšina procesov spojených so životom nemôže prebiehať bez vody, pretože voda je nevyhnutná ako prostriedok prenosu látok v rámci metabolizmu aj ako rozpúšťadlo. Nepreháňame, ak vyhlásime, že bez vody by život nebol možný, a ako vieme, bez vody by nebolo došlo ani k jeho vzniku. Práve tak ako organizmy, ani deje v celej prírode nemôžu fungovať bez vody. Ide teda o celkom jedinečnú tekutinu.

Vodný prvok v záhrade, ktorý je dobre navrhnutý, dôsledne prepracovaný, dokáže oživiť záhradu a súčasne dosiahne to, že sa nám záhrada bude zdať zaujímavejšia. Historickým vývojom vodných prvkov v sadovníckej tvorbe sa venujeme z dôvodu, aby sme lepšie pochopili súčasnú záhradnú tvorbu. Minulosťou sa môžeme v mnohom inšpirovať a vyvarovať sa chýb. Voda dokáže zatriť akýkoľvek priestor, preto je hlavným prvkom verejných i súkromných záhrad. Jej prítomnosť v záhrade výrazne rozširuje sortiment rastlín, ktoré možno pestovať - od bežných vlhkomilných a močiarnych rastlín až po rastliny, ktoré korenia v hlboké vode.

Cieľom tejto práce je pripomenúť historický vývoj vodných prvkov a zdôrazniť ich význam v súčasnej záhradno-architektonických kompozíciách. Voda hrá dôležitú úlohu pri zachovaní zdravého životného prostredia a v neposlednom rade nám spríjemní život v dnešnom hektickom svete. Jej vplyv na človeka je veľmi pozitívny. Pokojná hladina vody upokojuje myseľ, vnáša do záhrady pocit kludu a rovnováhy, tečúca voda vnáša do prostredia pohyb, zvukové efekty, ktoré navodzujú pocit optimizmu.

Dizajn záhrady v dnešnej dobe nasleduje moderné trendy a novinky udávané autormi po celom svete. Inšpiráciu čerpajú v rôznych oblastiach – od prírody až po samotného človeka. Záhrada však, bez ohľadu na štýl a architektúru, do akej je radená, by mala spĺňať okrem estetickéj funkcie aj funkčnú. Mala by byť prispôsobená človeku, ktorý v nej žije, každý priestor by mal byť vyslovene šitý na mieru ľuďom pohybujúcim sa v ňom a mal by byť príjemný nielen na pohľad, ale dotýkajúci všetky zmysly.

Pri výbere bakalárskej témy ma oslovila rozmanitosť a mnohotvárnosť vody a výzva zaradiť tento prvok do dnešnej modernej záhrady.

1. Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

Ak existuje niečo, čo poskytuje viac uspokojenia ako záhrada plná kvetov, záhonov a stromov, tak potom je to záhrada, ktorá toto všetko má, a okrem toho je v nej aj plocha s priehľadnou vodou, či už je to jazierko, rybník alebo potôčik (Papworth, 2003).

Prítomnosť vody v záhrade sa oceňuje už oddávna, lebo vnáša nové dimenzie. Voda sa často považuje za akúsi živú dušu záhrady. Obohacuje ju o trblietanie a zrkadlenie svetla na hladine a neopakovateľným, len jej vlastným spôsobom dodáva záhrade vitalitu v podobe pohybu a zvuku.

Voda v sadovníckych úpravách predstavuje takmer rovnako dôležitý rozmer ako vegetácia. Hlavne v mestskom prostredí plní dôležitú mikroklimatickú funkciu, zvyšuje vlhkosť vzduchu, zachytáva prachové častice, šumom vytvára zvukovú bariéru pre mestský hluk. Vodné diela ľudí vyhľadávajú a plochy okolo nich sú dôležitým spoločenským priestorom. Estetický význam vody spočíva v účinku vodnej hladiny aj pohybujúcej sa vody. Voda v sadovníckej kompozícii nesmie byť pohľadovo zakrytá. V historických záhradách sa väčšie vodné diela umiestňovali do priesečníkov pohľadových osí.

1.1. Voda a jej funkcie

Z hľadiska krajinárskej architektonickej tvorby je to nezameniteľný prírodný činiteľ (Říha, Plecháč, 1973). Je súčasťou každodenného života a tiež umiestnenie vodných prvkov či už v záhrade, alebo v meste pomáha dotvárať mozaiku prostredia ktoré nás obklopuje (Doležal, 2004).

Vrcholné diela záhradného umenia sú považované za umelecké diela, teda aj záhradná a krajinárska tvorba je umením, blízkym architektúre, s ktorou má rovnaké zákonitosti kompozície priestoru. Ale v záhradnej tvorbe sa prelínajú zákonitosti estetické s prírodnými (Supuka, Feriancová, Schlampová, Jančura, 2004).

Medzi najdôležitejšie funkcie vody možno zaradiť kultúrnu a estetickú funkciu, ktorá spočíva v jej prínose ku skrášľovaniu krajiny. Estetické kvality životného prostredia majú veľký vplyv na predstavy, pocity, myšlienky a postoje ľudí, rozvíjajú estetický vkus a preto ich môžeme vedome využívať ako vhodný a nenásilný

prostriedok na ovplyvňovanie estetického vzťahu človeka ku skutočnosti (Wolfová, 2000).

Ekologická a mikroklimatická funkcia vody je v krajine nezastupiteľná. Voda zvlhčuje vzduch, reguluje teplotu a znižuje výkyvy počasia, vytvára mikroklimu. Taký intenzívny prejav života, aký pociťujeme vo vode a okolo nej, nenájdeme v žiadnej inej časti záhrady (Grotheová, 2005). Psychologickú funkciu vody človek už dávno spozoroval. Voda má emočnú vlastnosť, môže v človeku evokovať rôzne nálady. Pokojná hladina vody dodáva prostrediu atmosféru pokoja a uvoľnenosti, na druhej strane tečúca voda vnáša do prostredia dramatickú atmosféru. Voda má v záhrade mimoriadnu silu. Jej prítomnosť vnáša do priestoru klud i pohyb, príjemné zvuky, alebo efekt zrkadlenia. V každom ročnom období vytvára inú náladu a scenériu.

Kompozičné prvky v krajinárskej kompozícii – rastliny, svetlo, tieň, voda, prvky malej architektúry, modelácia terénu a pod., je nutné analyzovať a následne pri syntéze je nutné dosiahnuť vnútornú (kompozičný poriadok) i vonkajšiu (spojenie s okolím) jednotu diela a zachovať vzťahy etické, logické, ekonomické a estetické.

1.2. Formy využitia vody v záhradách

Podľa Novotného (1959) je voda živlom prirodzeným a umelým. Prirodzené útvary sú činiteľmi pasívnymi a umelé útvary činiteľmi aktívnymi. Pasívne činitele ako sú rieka, jazerá, rybníky, more sú dané vopred a aktívny činiteľ je umelo vytvorený. Výtvarne aktívne sú fontány, kašny, vodotrysky, kaskády a pod.

Veľmi dôležitú úlohu má aj krajinné alebo architektonické prostredie, v ktorom sa vodný prvok nachádza, nezabúdajme, že pôsobivosť dizajnu vo všeobecnosti je tým väčšia, čím má jednotnejší štýl a čím lepšie ladí s bezprostredným okolím. Záhrady bezprostredne nadväzujú na architektonické stavebné útvary, sú ich logickým pokračovaním (Wagner, 1992).

Formálny štýl vodných útvarov charakterizuje prísna geometrická symetria a výrazné priame línie ohraničené kameňmi, dlaždicami alebo tehľami. Formálne jazierka sa lepšie začlenia do prostredia, ak materiál na ich stavbu ladí s materiálom domu alebo chodníka. Takéto ostré hrany často sťažujú prístup živočíchom k vode a znižujú možnosti pre okrajovú výsadbu. Neformálny štýl sa vyznačuje prirodzenou nepravidelnosťou, mäkkým ohraničením a pozvoľnými krivkami. Neformálne jazierka

možno ľahšie zladit' s okolím pomocou okrajovej výsadby, ktorá poskytuje úkryt pre vodné vtáky a obojživelníky.

1.3. Výrazové vlastnosti vody a jej okolia

(Říha, 1987, cit. Jenčík, 2004)

1./ Význačnosť vody vyplýva z jej relatívne dominujúceho vzhľadu vo vnútri usporiadania. Význačnosť sa zvyšuje členitosťou, kontrastom, rozmanitosťou prechodu v brehovej zóne a pod. Súčasne je zrejmé, že tečúca voda má prívlastok vysokej kvality svojej význačnosti i pri malom prietochnom množstve.

2./ Ucelenosť a spojitosť vody vyjadruje vzťah medzi vodnou scenériou a územím. Vodu je možné označiť za médium vytvárajúce silný pocit ucelenosti a spojitosti, čím výrazne kontrastuje a odlišuje sa od pevniny.

3./ Prechodnosť vody – väzba medzi brehom a vodou a vzťah medzi brehovej zóny a vodnej scenérie vyjadruje prechodnosť vody. Prechodnosť vody je atribútorom spojenia brehov s vodnou plochou a spravidla s brehovou vegetáciou. Táto vegetácia však môže vytvoriť aj ostrý prechod fyzickým a optickým rozdelením vodnej plochy od konfigurácie územia.

4./ Rozmanitosť je odrazom kvality výrazových vlastností, z ktorej sa uvoľňuje a pramení záujem pozorovateľa. Spolu s veľmi úzko súvisiacou ucelenosťou tvorí rozmanitosť najdôležitejšiu charakteristiku vodných prvkov.

5./ Živosť vody v krajine i v mestskom prostredí poskytuje silný zrakový vnem. Prispieva k využitiu rozmanitosti a vzrastá vzájomnou kombináciou rôznych činiteľov. Spravidla vzniká syntézou vody, brehovej zóny a rastlinstva, prípadne umelých prvkov.

1.4. Typológia vodných prvkov

Vodné diela ako kompozičný tvar v krajine môžu byť:

- 1., architektonické – priehrady, rybníčné a iné hrádze, prístavy, kúpaliská, kúpele
- 2., plošné – umelé i prírodné jazerá, rybníky, tône, vodné plesá, mokrade
- 3., líniové - rieky, potoky, kanály, prieplyavy, pramene, studne
- 4., drobné, bodové – pramene, studničky, fontány, chrliče, vodotrisky, napájadlá (Otruba, 2002).

Vodné diela architektonické, predovšetkým priehradné nádrže a hrádze, sú v krajine typom najvýznamnejším. Nádrže sú prevažne údolné, začleňujú sa najľahšie, sú esteticky pôsobivé, môžu plniť rôzne, tiež i rekreačné aktivity, náučné poslanie, sú spravidla významným krajinotvorným prvkom.

Hrádze u týchto vodných diel môžu byť dvojakého typu:

- klenbové, ako výrazné stavebné dielo, spravidla samé o sebe výtvarne a architektonicky pojaté a ako také vsadené do prírodného rámca. Je to skulptúra, socha v krajine a ako takú ju začleňujeme a dotvárame. Snažíme sa dielo prepojiť s daným terénom a vegetáciou.
- sypané, kedy vzniká akási obdoba ľadovcovej morény, v krajine umelo vytvorenej, nasypané teleso. Môže byť s povrchom kamenitým, kedy sa vzhľadom blíži k skale, hromade kameňa. Evokuje jazvu v krajine, ťažko sceliteľnú (Otruba, 2002).

Kúpaliská, kúpele, aquaparky:

Podľa typológie spracovanej Krišom (2000) rozoznávame kúpaliská podľa typu stavby:

- prírodné kúpaliská – vodný zdroj nie je upravovaný a voda má svoj prírodný charakter. Sú viazané na tečúce vodné zdroje, ako sú vodné toky, alebo stojaté vody jazier, rybníkov, rekreačných nádrží, štrkovísk.
- umelé kúpaliská, aquaparky – vytvárajú predpoklady na rekreačný pobyt pri vode a umožňujú venovať sa plaveckému športu v letných mesiacoch. V areáli sú umiestnené bazény doplnené vhodnými atraktívnymi zariadeniami.

Vodné diela plošné (jazerá, rybníky, vodné nádrže) začleňujeme do krajiny tiež spôsobom rešpektujúcim účel, ktorému slúžia. Rekreačné riešime s ohľadom na využívané aktivity. Kompozícia má byť výrazne krajinárska s dôrazom na miestny krajinársky ráz, plynule nadväzujúci na pôvodnú konfiguráciu terénu a porastu (Otruba, 2000).

Mimoriadny význam majú vodné nádrže v sídliskách vidieckeho typu. Sú to menšie nádrže, často umelo vytvorené, pôdorysne rozmanitého tvaru, vhodne začlenené do terénu, s okrasnou funkciou a ďalšími funkciami. Tieto nádrže sa svojim charakterom a výsledným estetickým pôsobením odlišujú od bežných rybníkov. Hladina sa navrhuje blízko terénu a okolie sa osadzuje vhodnou vegetáciou. Nádrže sa situujú s ohľadom na umiestnenie prírodnej, alebo stavebnej dominanty, ktorá sa zrkadlí na vodnej hladine (Čistý, 2005).

Jazerá, či už prirodzené alebo umelo vytvorené, boli pre krajinných architektov nenahraditeľné. Jazierka sú miestami na zotavenie, odpočívanie a uvoľnenie, vyžarujú pokoj. Podľa ich stvárnenia rozlišujeme také, ktoré sa čo najviac podobajú prírodným, a jazierka zvýraznené rôznymi architektonickými prvkami (Grotheová, 2005).

Rybničky sú popri jazerách a riekach jedny z najpoužívanejších foriem vodnej plochy, ktoré sa vyskytujú v záhradnej a parkovej tvorbe. V modernej záhrade sú len výnimočne v úzadí pozornosti, ich brehy ožívajú bujnou výsadbou (Plumptre, 1995).

Vodné diela líniového charakteru (potoky, rieky) a ich okolie je výrazným krajnotvorným prvkom. Kompozícia ich vegetačného sprievodu má tvoriť s vlastným tokom jednotu výtvarnú i funkčnú, s významom estetickým, rekreačným a biologickým. Vždy je významným prvkom kostry ekologickej stability (rôzne typy koridorov s možnosťou prepojenia centier), výrazným prvkom urbánnym – mestotvorným a rekreačným. Ožívujeme ich preto rôznymi typmi ciest a chodníkov, využívame ich i k náučným účelom, zvýrazňujeme pohľadové prepojenia s voľnou i sídelnou krajinou, krajinnými dominantami. Sprístupňujeme tiež vodnú hladinu, a to v zmysle kludovom (pozorovanie života, rybárčenie, opaľovanie, skryté zákutia a odpočívadlá) alebo rušnom (športové aktivity, rekreácia s príslušnou vybavenosťou). Vždy vtlačíme celku a jeho častiam osobitosť a charakteristické znaky miesta vlastného deja (Otruba, 2002).

Vodné prvky drobné, bodové sú nemenej významné. Sú nimi pramene a studničky ako malé zastavenia v prírode. Ich úprava a začlenenie do okolia by mali vypovedať niečo viac, než iba vodným zdrojom. Majú byť miestom odpočinku, úvah, meditácií. Preto majú byť komponované ako poetické miesta.

Studnička (prameň) je vlastne symbolikou prapôvodu cesty spájajúcej úkryt so zdrojom vody, ako zdroja života (čistota, pôvodnosť, zdroj myšlienky).

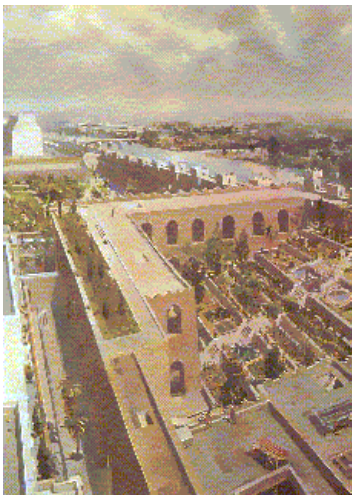
1.5. História vývoja vodných prvkov - Raj ako vzor

Voda hrá v záhrade odpradáva neodmysliteľnú rolu. Dôkaz o jej využívaní, či už praktickom, symbolickom alebo estetickom nájdeme už u ranných civilizáciach, ktoré sa rozvíjali hlavne v oblasti Egypta a Mezopotámie.

1.5.1. Egypt

System priamych zavlažovacích kanálov, ktoré privádzali životodarnú vodu z rieky Níl, zhromažďovanú v pravouhlých zberných nádržiach, predurčil dispozíciu geometrického členenia záhrad v krajine nílскеj kultúry. Postupom času sa zavlažovacie kanály a zberné nádrže menili na upravené potôčiky a okrasné jazierka, v ktorých plávali ryby a rástli lotosy a papyrus. Voda, ktorá bola najskôr praktickou nutnosťou, postupne získala funkciu skrášľujúceho prvku, a záhrady tak už neboli len zdrojom obživy, ale vznikali tiež pre potešenie ducha (Swindells, 2004).

Záhrady boli rozdelené na pravidelné časti, osadené vždy jedným druhom rastlín a pravidelne usporiadané okolo centrálnej vodnej nádrže (Kalusok, 2004). Legendárne vysunuté babylonské záhrady, ktoré dal vybudovať Nabuchadnezar II. (604-562 pr.Kr.) boli zásobované vodou z Eufratu pomocou kombinácie strojných zariadení a potrubí. Najznámejšie egyptské záhrady: Záhrada kráľovnej Hatšepsut zasvätená bohovi slnka, Faraónske záhrady v Thébach a Tel-el-Amame.

Babylonské vysunuté záhrady

<http://michalinda.blog.cz/0707/vysunute-zahrady-semiramidiny>

1.5.2. Mezopotámia

Okolo riek Tigrisu a Eufratu bola vybudovaná dokonalá sieť kanálov, vybavená početnými zariadeniami – zdvíhadlami, stavidlami, nádržami a studňami, ktoré umožňovali zavlažovanie pôdy a dodávku vody v suchých mesiacoch. Do mesta sa privádzala celoročne voda akvaduktami (Duda, 1999).

Veľký vplyv na záhradnú architektúru mal popis rajskej záhrady v Koráne. Raj sa tam zobrazuje ako záhrada, ktorou pretekajú štyri rieky života v podobe štyroch kanálov, ktoré sa križujú v strede. Delia záhradu na štyri rovnaké časti, tvoria základ

zavlažovacieho systému a symbolizujú aj tok života. V strede záhrady bola fontána alebo jazierko. So šírením islamu sa táto rajská podoba záhrady dostala aj do Indie – vodné záhrady okolo Tádž Mahal zo 16. str., do Španielska – záhrady v Alhambre.

Tádž Mahal – India

<http://ecestovatel.sk/tag/taj-mahal/>

1.5.3. Čína

Základom stvárňovania čínskych záhrad bola celkom iná náboženská filozofia. splynutie s najvyšším bytím – tao bolo možné dosiahnuť iba hlbokými meditáciami, a na to potrebný najvyšší pokoj poskytovala príroda. Vytvárali si okolo seba umelé vrchy, doliny, potoky a jazerá. Zjednocujúcim prvkom bola voda – v nej sa odzrkadľovala obloha, čím sa vlastne stretala so zemou. Tieto stvárňovacie princípy sa zachovali dodnes. V bohatých cisárskych záhradách i v menších súkromných záhradách sa voda objavovala vo všetkých mysliteľných formách: ako pramienok, rieka, vodopád, rybník či jazero. Kludné zrkadlo vodnej hladiny prehlbovalo pocit harmónie a umožňovalo tak ponoriť sa do rozjímania (Swindells, 2004).

1.5.4. Japonsko

Prvky japonských záhrad síce pôvodne pochádzajú z Číny, ale Japonci ich chápali ako úctu k prírode a v tomto duchu ich ďalej rozvíjali. Je nutné zdôrazniť, že pokým v Európe v stredovekých záhradách bola voda hlavne v podobe studničiek, Japonci už vtedy dokázali využiť väčšie vodné plochy. Budovali prirodzené bahnité rybníčky a ich okolie oživovali prúdiacou vodou v podobe potôčikov, kaskád a vodopádov, vytvárali ostrovčeky a pahorky, brehy osadzovali pôsobivými formami zakrpatených drevín tvarovaných do výrazne otvorenej koruny (Hříbal, 1985). Aj v japonských záhradách je voda základným stvárňovacím prvkom, hoci niekedy iba

symbolicky znázorňovaná vlnovito uhrabaným pieskom a kameňmi. Japonské záhrady sú dodnes veľmi fascinujúce nielen svojom dizajnom, ale aj filozofiou a zobrazovaním, pokojom a harmóniou. Mnoho prvkov je dnes inšpiratívnym zdrojom v moderných záhradách, ako napr. použitie štrku, kameňov alebo nášlapných platní či tečúca voda.

<http://japankert.blogspot.com/2009/04/japan-kert-kepek-1.html>

1.5.5. Grécko

Základy antickej kultúry boli založené starovekou civilizáciou národov osídľujúcich východné pobrežie Stredozemného mora a ostrova Egejského mora. Všade sa rátalo s estetickým rozmerom, či už išlo o námestia, ulice, bloky domov alebo záhrad (Duda, 1999). Centrom bola studňa alebo prameň pitnej vody, ktorý sa potom obstavali budovami pre pánov, otrokov, ale aj stajňami, sýpkami, skladiskami. Keďže vo všetkých týchto objektoch bola voda potrebná, bývala studňa uprostred a k nej viedli najkratším smerom cesty. Tak vznikla krížová dispozícia členenia pôdorysu, ktorá pretrvala až do dnešnej doby (Wagner, 1983).

1.5.6. Rímske impérium

U Rimanov voda do záhradných fontán sa privádzala z veľmi vzdialených prameňov pomocou nákladne budovaných akvaduktov. V átriových záhradách sa nachádzali aj bazény na kúpanie. Okrem vodovodov pre zámožné domácnosti boli zriaďované veľkorysé verejné nádrže s umelecky riešenými sochami, vyzdobenými o obvodovými stenami. Tieto pôvodne kultové miesta zasvätené nymfám ako bohyniam vody, tzv. nymphaeae, boli budované i v súkromných záhradách, kde boli často kombinované s jedálňami (Kalusok, 2004). Antické nymphaeum, plastikami vyzdobená nádrž, sa neskôr objavila v záhradách renesancie a baroka (Kalusok, 2004).

V dobách Rímskej ríše bolo v Ríme viac ako tisíc fontán a zhruba rovnaký počet kúpeľov. Fontány boli veľkolepé stavby ozdobené sochami bohov a nýmfi – čo je námet, ktorý sa ako jeden z nohých objavuje znovu v období renesancie (Swindells, 2004).

Voda mala až do stredoveku iba úžitkovú funkciu, v záhrade slúžila na zavlažovanie liečivých rastlín. Umenie zelene zažilo svoju renesanciu až v 15. str. v kláštorných záhradách a v hradných záhradách. Zakomponovali nádrže geometrických tvarov, fontány ale aj prirodzené pramene alebo potôčiky.

1.5.7. Talianska renesancia

Ozajstné znovuzrodenie európskej záhradnej architektúry sa však rozvinulo v Taliansku v 15. a 16. str.. Renesancia otvorila výhľad do okolitej voľnej prírody a záhrady tvorili harmonický celok s budovami. Vodné symboly boli čoraz rafinovanejšie, fontány kopírovali islamské vzory, vznikali prvé vodné stupne a kaskády avšak všetky tieto vodomety fungovali prirodzene bez elektrického prúdu alebo čerpadiel.

Jedna z najkrajších záhrad vôbec ktorá v tomto období vznikla je Villa d'Este v Tivoli, asi 32 km od Ríma. Navrhoval ju Pirro Ligorio okolo r. 1550 a jej realizácia trvala 30 rokov. Záhrada je budovaná do svahu, preto mal možnosť vybudovať vodopády a kaskády. Voda sa tu uplatňuje rozmanitými spôsobmi, ktoré majú navodiť rôzne nálady a spojí jednotlivé terasy a záhrady. Villa Lante leží pri meste Viterbo a reprezentuje víťazstvo človeka nad prírodou. Voda steká po svahu ako prírodný prameň a vytvára jazierko. Z jazierka pokračuje voda na nižšiu terasu, kde tryská z elegantnej fontány, potom odteká kaskádami na ďalšiu terasu. Tu pretečie na kamennom stole medzi dvomi fontánami, kde chladí víno a konečne dosiahne najnižší bod záhrady do vodného parteru s fontánou. Architektonické vodné divadlá boli veľmi obľúbené v renesančných záhradách Talianska.

Villa d'Este

<http://www.planetware.com/picture/tivoli-villa-deste-i-ir1392.htm>

1.5.8. Francúzske renesančné záhrady a barok

Kompozične nezávislé záhrady, budované v 1. pol. 16. str. vychádzajú z pôvodných úžitkových záhrad. Renesancia sa prejavila v lineárnom charaktere záhrad, zdôraznenom strihanými živými plotmi z krušpánu a s dekoratívnymi partermi a bazénmi, fontánami a plastikami. Takéto záhrady vznikali hlavne pri prestavovaných starších zámkoch.

Kompozične závislé záhrady vznikali od pol. 16. str. a už sa vyznačovali výrazným vplyvom talianskej renesancie. Pretože vznikali na rovinatejšom teréne, boli viac rozvinuté do plochy, s malým podielom stavebných úprav a s vodou v kľudovej forme (bazény, kanály). Ideálnym obrazom talianskej renesančnej záhrady je záhrada vily Lante v Bagnaia, zachovaná dodnes v takmer nezmenenej podobe. Zvláštny dôraz je v nej kladený na hlavnú os záhrady, ktorá je doplnená bohatými vodnými hrátkami. Zatiaľ čo v záhradách rannej renesancie je voda spútaná v jednotlivých nádržiach a studniach, v tejto záhrade vodu vedú umelecky zdobené korytá potokov v nepretržitom toku k fontánam, umiestneným na niekoľkých terasách (Kalusok, 2004).

V období baroka v 17. str. boli záhrady umeleckým dielom. Záhony, kvetinové plochy a vodné nádrže mali presné geometrické tvary. Vodometry, žriedla a fontány so sochárskou výzdobou boli umelecké diela, napr. parkové úpravy vo Versailles.

Vo Versailles kráľ Ľudovít XIV. dal vybudovať v r. 1666 veľkolepú vodnú záhradu. Projektoval ju Le Nôtre, ktorý predtým dokončil záhradu Vaux. Ohniskom a srdcom záhrady bol jeden míl dlhý kanál, ktorý bol rozdelený druhým kanálom. Všade boli fontány najrôznejších tvarov a veľkostí. Najväčšia fontána, mala 140 ústí a celkový počet ústí dosahoval 14 000. Voda bola do záhrady prevedená zo Seiny akvaduktom, ale ani 14 vodných turbín nevytvorilo taký silný tlak, aby mohli všetky prvky fungovať súčasne.

Bazén Létó vo Versailles

<http://222tucsok.gportal.hu/gindex.php?pg=33448159>

1.5.9. Klasicistické Anglicko

Celkom nový štýl záhradnej architektúry vznikol v Anglicku, kde prenikla do záhrad okolitá prírodná krajina. Prírodné záhrady boli objavom, ktorý mal najväčší ohlas na pôde vtedajšej tvorby. Voda ako záhradný prvok mala väčší význam až za vlády kráľa Jakuba I.

1.5.10 Romantizmus

V romantických záhradách sa udomácnila voda, zakomponovali jazierka, potôčiky a prehradené vodné toky. Grillet v roku 1694 vytvoril v Chatsworthu slávnú vodnú kaskádu, vznikla Vrbová fontána z dutého medeného potrubia a po dotyku spínače striekal z každej vetvy tenký pramienok vody.

Chatsworth

www.igougo.com/journal-j47587-Peak_District-Great_Houses_of_the_Peak_District.html

Koncom 17. str. sa začala popularita francúzskeho štýlu slabnúť. Začal sa rodiť nový štýl, vedúcim smerom sa stal naturalizmus. Charakteristickým znakom návrhov nových záhrad boli obrovské plochy pokojnej stojatej vody. Fontány zmizli a voda už nebola zväzovaná kanálmi alebo formálnymi jazierkami. Toky boli prehradzované, takže vytvárali jazerá s prirodzenými kontúrami alebo pomaly tečúce riečky. Voda prepojovala jednotlivé časti záhrady.

Wiliam Kent vypracoval obrazovú predlohu pre park Chiswick, podľa ktorej sám park zakladal. Odstránil všetky umelé a pravidelné vodné základy ako fontány a nádrže a ponechal iba nepravidelné vodné plochy (Wagner, 1983).

Chiswick garden

<http://www.whdfas.org.uk/visits.htm>

Česko - z romantických parkov je najznámejšia krajinárska úprava Lednice-Valtice (200 km²). Autor je B. Petri a botanik Van der Schott, kde v kompozícii využili exotickú vegetáciu, vodu, rôzne prehl'ady a modeláciu vegetácie prepojenej do voľnej krajiny.

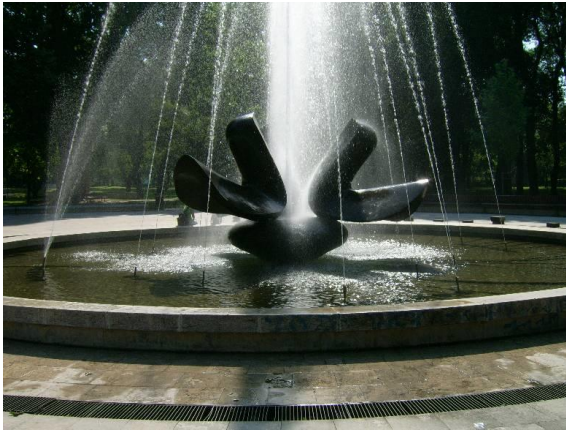

Valtice

<http://www.google.com/imgres?imgurl=http://www.yellow-net.com/nitra-travel->

Slovensko – Prebudovávanie starých sídiel, krajinársky sloh z dvoch smerov – Čiech a zo západnej Európy. V Kráľovej pri Senci sa nachádza park s anglicko-versailleskými dispozíciami, zaberajúci plochu 15 ha, ktorého súčasťou je dômyselné zavlažovacie zariadenie s vodnou vežou. Plochu vrúbil tok Čiernej vody. V jazierku podobnému prírodnému akváriu plávali zlaté rybky. V parku boli rozmiestnené

i bazéniky vykladané modrou alebo zelenou mozaikovou dlažbou. Doplnkom tejto krásy parku bolo osem fontán a menšie vodomety napájané vodou z vodnej veže. Mechanické zariadenia umožňovalo vytvoriť hmlový dážď a tak vodu rozprašovať po záhonoch parku (Tkáč, 1978). V Bratislave bol prebudovaný park J. Kráľa, neskôr založený Horský park, známe sú parky v Komjaticiach, Betliari, Topoľčiankach, Bojniciach, Smoleniciach a i. Mnohé z nich spustli alebo zanikli, iné boli prebudované na arboréta (Mlyňany, Banská Štiavnica).

Sad J. Kráľa, Pijúce holubice

<http://www.senior.sk/galeria13.html>

1.5.11. Realizmus 19. storočia

S pribúdajúcou industrializáciou a znečistením miest dochádzalo i k znečisteniu mestskej krajiny a jej okolia. Tomu mala mestská zeleň vytvoriť protiváhu a prispievať k zachovaniu zdravia občanov. Prvý verejný sad v Nemecku vznikol založením anglickej záhrady v Mníchove, ktorý realizoval Fridrich Ludwig Sckell. Bola to prvá záhrada, ktorú plánovali na zotavenie a povznesenie najširších vrstiev obyvateľstva.

1.6. Voda v záhradách dneška

Rozvoj priemyslu počas 20. storočia znamenal čoraz väčšiu potrebu ukrajuvať z voľnej prírody. V rozrastajúcich mestách takmer nebolo miesta na zeleň, preto pribúdali súkromné záhrady, ktoré mali aj reprezentačnú funkciu. V prídumových záhradkách si svoje miesto našiel aj dedinský rybník a záhradné jazierka. V 80. rokoch postoj k životnému prostrediu dostal nové rozmery, začali sa budovať v záhradách jazierka s vodným biotopom, žabami, mlokmi i vodnými rastlinami. Jazierka s možnosťou plávania sa začali budovať začiatkom 90. rokov.

Najčastejšia sa voda vyskytuje v podobe pravidelných alebo nepravidelných vodných nádrží, ktoré sú buď okrasné alebo úžitkové. V krajine sa stretávame skôr s pravidelnými ako sú jazerá, potôčky a iné, z ktorých postupom času vznikli nádrže pravidelné, úžitkové a neskôr okrasné, umelecky stvárnené fontány umiestňované do verejného mestského, ale aj súkromného prostredia.

1.7. Krajinná architektúra 20. storočia

Moderna je veľmi obecné označenie pre rôzne umelecké, filozofické i náboženské prúdy, ktoré sa vymedzujú proti nijakým predchádzajúcim a starším. Prvé úvahy smerovali ku spojeniu bývania s krajinou.

Antonio Gaudí (1852-1926) bol významným španielskym architektom secesie a predchodca expresionizmu. Vylúčil základné geometrické línie, zavrhol tradičnú architektúru a stavbu chápal ako celok, ktorý mal človeku slúžiť všestranne. Jeho najznámejším dielom sa stal park Güell na ploche 20 ha. Dominantou parku je terasa obklopená dlhou lavičkou v tvare morského hada. Cesty sú navrhnuté ako vybiehajúce konštrukcie z prudších strán kopca, alebo na viaduktoch, chodníky sú formované pod týmito konštrukciami kvôli obmedzeniu hluku a ruchu. Chodníky sú z kameňa z tejto oblasti, oporné steny majú rady naklonených stĺpov, steny imitujú stromy vysadené na nich. Na stenách je farebná mozaika. Park je krásnou formou organických tvarov inšpirovaných prírodou a prirodzenými tvarmi.

Park Güell

<http://html.rincondelvago.com/antonio-gaudi.html>

Frank Lloyd Wright, americký architekt, bol predstaviteľom architektúry a moderného návrhu záhrad a domov, ktoré boli v súlade s prirodzeným okolím. Zaviedol takzvaný preriový štýl. Existujú dve nádherné miestne pamiatky organickej

architektúry Franka Lloyd Wrighta. Tou prvou, ktorá sa vracia do rokov Oak Parku, je Robieho dom (1907). Opisujú ho ako „jeden z najvýznamnejších domov aký bol kedy postavený v Amerike“. Svojou pôvabnosťou, spojením s prírodným prostredím a svojou celistvosťou je Robieho dom dokonalým zosobnením prériového štýlu. Druhý dom bol navrhnutý a postavený uprostred Veľkej hospodárskej krízy a je na alebo takmer na vrchole zoznamu. Je ním samozrejme rezidencia Edgara Kaufmanna (1936) v Bear Run, v Pensylvánii, inak známy aj ako Fallingwater = Dom nad vodopádom, kde vidno použitie kameňa a striktné línie stavby, ktoré sú plynulo prepojené s okolitou bujnou vegetáciou a dynamizované vodou. Dom je umiestnený na strom lesnom svahu, ktorým preteká horská rieka s veľkým vodopádom uprostred. Wright situoval dom, ktorý bol koncipovaný ako sústava betónových terás, priamo nad vodopád. Terasy sú zakotvené v hrubých kamenných stenách, ktoré napodobňujú miestne skaliská. Šumenie vodopádu preniká všetkými miestnosťami (Holmesová, 2002).

Vo svojom desivom odklone od tradičných spôsobov vyjadrenia (Fallingwater) odhalil túžbu po slobode pred zavedenými obmedzeniami, a vo svojom úspešnom spojení s prírodným prostredím bol sprievodcom k správnej vzťahu ľudstva s prírodou. Fallingwater bol aj dichotomickým riešením. Neobyčajne pevný a rovnako nebezpečne krátkotrvajúci je zakotvený na skale a skalnom previse, ale akoby mal uletieť do vesmíru. Fallingwater je štúdiom opozít - pohyb a stabilita, zmena a nemennosť, sila a prchavosť - tie robia z ľudského života paradox medzi vítaným dobrodružstvom a znepokojujúcou neistotou.

<http://architect.architecture.sk/frank-lloyd-wright-architect/frank-lloyd-wright-architect.php>., <http://architektura.euforion.sk/clanok/frank-lloyd-wright.html>

Fallingwater

<http://www.valanduseconstructionlaw.com/articles/architects-and-engineers/>

Postmoderná architektúra sa vyvinula z moderného hnutia zahŕňajúceho veľa myšlienok. Kombinácia nových metód s tradičnými formami (www.architecture.com). Postmoderný neoklasicizmus prezentuje monumentálne stvárnenie záhradnej architektúry. Napr. 3 km dlhá Axe majeure na periférii Paríža od izraelského sochára a záhradného umelca **Daniho Karavana**. Má strohý a prísny vzhľad. Úzky a symetrický areál vznikol ako promenáda na spôsob barokovej záhrady a končí u jazera s výhľadom na Paríž.

Axe majeure

<http://www.flickr.com/photos/dalbera/4254376605/>

Za enfant terrible je označovaná americká záhradná architektka **Martha Schwartz**. Vytvárala záhrady z umelých materiálov, ktoré sú netypické pre záhradu. Charakteristické pre postmodernu sú tiež nápisy tvorené veľkými písmenami.

Grand Canal Square (2007)

<http://www.flickr.com/photos/infomatique/2920153424/>

Črtou moderných záhrad je kombinácia zaoblených a rovných línií, zahrnutie aj abstraktného umenia v pôdoryse alebo v plastikách, osvetlení či poňatí výsadiieb. Priestory sú definované dobre premysleným usporiadaním stromov a vegetácie.

Bazén v tvare obličky zaviedol v r. 1948 **Thomas Church** a odvtedy sa stal známkom moderného outdoor living (Buchan, 1994, Stevens, 1994).

Donnel Garden

<http://www.burningsettlerscabin.com/?tag=thomas-church>

Spojiť vodu s architektúrou sa podarilo aj v San Cristóbal Mexico, kde **Luis Barragán** vytvoril projekt komplexu budov a záhrad založeného na jednoduchej architektúre a minimálnej úprave krajiny. Pomocou hustých živých plotov vytvoril uzavretý areál, ktorý mu umožnil situovať záhradu v tvare maurskeho dvora smerom dovnútra k vodnej nádrži. Často používaná tečúca voda v Barragánových návrhoch je dôsledkom nielen inšpirácie z mladých čias, kedy ho fascinovala architektúra mexických domov s dlhými odkvapmi a husté dažde, ale aj myšlienka, že v tichu a klude, do ktorého nás zahalí záhrada, je možné počuť tečúcu vodu a vnímať ju ako hudbu. „Architektúra je nielen priestorová, ale aj muzikálna. Hudba, ktorú počujeme, je dielom vody.“ (Barragán, 1980).

<http://luisbarragan.tumblr.com/post/175672634/erreefe-luis-barragan>

V tradíciách klasicky rozdelenej symetrickej záhrady pokračoval v Európe aj **Geoffrey Jellicoe**. V záhrade v Shute House čerpal námety z renesančných talianskych záhrad, anglickej záhradnej architektúry 18. st. Jellicoe bol fascinovaný vodou a možnosťami jej podôb, k čomu prispelo i to, že na svahu pod ktorým leží záhrada

pramenila rieka. Vodný prvok úspešne integroval do záhrady a využil ju v mnohých podobách.

Shute House

<http://borderlinegardendesign.wordpress.com/>

1.8. Krajinná architektúra 21. storočia

V 21. storočí záhrada postúpila na dôležité miesto v umeleckej tvorbe. Úpravy veľkých parkových plôch sa síce obmedzujú na priemyslom zdevastované územia, ale historický charakter má byť zachovaný. Vo veľkomestách 21. storočia je zakladanie nových veľkých parkov nemožné, je evidentné že mestské priestory boli zredukované len na menšie areály.

Vzhľadom k súčasnému stavu svetových zásob vody si len málo spoločností môže dovoliť vybudovať podobné vodné záhrady aké sú známe z minulosti. Treba hľadať jednoduchšie a ekonomicky výhodnejšie spôsoby využitia vody, ale treba dbať aj na to, aby neutrpela umelecká kvalita diela.

Voda je na celom svete hlavným prvkom verejných a súkromných stavieb. Bez ohľadu na to, či je voda v pohybe, alebo v klude, inšpiruje človeka a dokáže ozvláštniť akúkoľvek záhradu akéhokoľvek štýlu a na akomkoľvek mieste.

Záhradná a krajinná architektúra dneška je jedným z najaktívnejších a najrevolučnejších odvetví dizajnu. S postupným uvedomovaním si problémov týkajúcich sa životného prostredia, krajinní architekti pretvárajú človekom vytvorené prostredie od malých súkromných záhrad až k veľkým mierkam verejných priestranstiev (Amidon, 2003).

1.8.1. Súčasné trendy

Dobré návrhy záhrady a krajiny v súčasnosti sú ovplyvňované mnohými faktormi. Sú to predovšetkým prírodné podmienky, nároky majiteľa alebo skupiny ľudí žijúcou v okolí, budúca funkcia priestoru, vzťah užívateľa i tvorcu k prírode, dizajn, architektúra i súčasné trendy. Inšpiračných zdrojov je mnoho a v súčasnosti je mnoho štýlov diametrálne sa od seba odlišujúce hlavnými znakmi. Ak by sa dali rozdeliť do smerov s inšpiračnými zdrojmi s hlavnými znakmi spoločnými pre daný štýl, je možné ich rozdeliť aj nasledovne:

- formálny záhradný štýl je typický svojou symetriou a geometrickými tvarmi. Inšpirácie čerpá až z dávnej minulosti z historických záhrad. Záhrady v tomto štýle sú určené predovšetkým na oddych a prechádzky (Gavin, 2004).
- súčasný záhradný štýl bol ovplyvnený hlavne minimalizmom a funkcionalizmom. Prejavuje sa jasnými líniami a jednoduchými farbami. Je to najpoužívanejší a veľmi rýchlo sa rozvíjajúci štýl hodiaci sa k moderným stavbám. Ide najmä o kombináciu materiálov, kde je trendom kontrast nielen farieb, ale aj samotných materiálov a textúr. Ďalším znakom je použitie mobilnej zelene. Mobilná zeleň sa tiež dá použiť na miesta, kde by výsadba bola nemožná, alebo len veľmi obtiažna. Ide napríklad o vodné prvky, efektné nádrže s tečúcou vodou, kde je zakomponovaná práve mobilná zeleň zdôraznená osvetlením.

1.8.2. Predstavitelia súčasnej záhradnej a krajinnej architektúry

V súčasnom svete sa kladú vysoké nároky na kvalitu životného prostredia, či už sa jedná o súkromné záhrady, verejné priestranstvá v urbanizovanom prostredí, mestské parky, multifunkčné obchodné centrá, firemné areály, či vidiecke usadlosti. V uponáhľanom svete technických vymožeností a vysokého pracovného nasadenia, vzniká potreba intenzívnej, dostupnej a najmä kvalitnej relaxácie. V sektore tvorby súkromných priestorov sa kladie dôraz na individualizáciu a konkrétne nároky zadávateľa projektu. V zmesi štýlov sa nekladú hranice, žiadané sú prírodné samočistiace jazierka na kúpanie, výsostne minimalistické stvárnenie obytného exteriéru v strohej geometrii, pokojné záhrady inšpirované východnými kultúrami, či bujné výsadby záhonov pretkané potôčikom ústiacim v jazierku.

Experimentálna záhradná tvorba **Vladimíra Sittu** dokazuje nekonečnosť možností využitia všetkých elementov v tvorbe záhradného architekta. V jeho záhrade voda namiesto toho, aby plynula, je ako hlas, ktorý vábí k prechádzke. Vo svojej práci sa inšpiruje prírodnými živlami (Richardson, Phaidon, 2000).

Záhradný architekt Vladimír (Tom) Sitta, vyštudoval Mendelovu Univerzitu v Ledniciach. Do Austrálie emigroval v roku 1981. Práca Vladimíra Sittu je široko uznávaná nielen v Austrálii, ale aj vo svete.

<http://landarch-zuzana.blogspot.com/2009/12/rozhovor-so-svetoznamy-zahradnym.html>

Variabilitu vodného prejavu na rôznych povrchoch spracovala Američanka Kathryn Gustafson a Neil Porter, v diele venovanom pamiatke zosnulej princeznej Diany umiestnenom v Londýnskom Hyde parku. Rôzne textúry fontány podnecujú správanie tečúcej vody, ako memento okamihov života tejto významnej ženy.

Kathryn Gustafson (1951) pôsobí hlavne vo Francúzsku, do jej tvorby patria napr. park v Terrassone a námestie Evry vo Francúzsku.

Terrason s fontains

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/entertainment/2163731.stm>

Tadao Ando sa narodil v roku 1941 v Osake, v Japonsku. Veci, ktoré ovplyvnili jeho prácu a architektonický slovník je panteón v Ríme a „enso“, čo je záhadný kruh, ktorý nakreslili zen-budhisti a ktorý symbolizuje prázdnotu, osamelosť, ojedinelosť a moment osvietenstva. Kruh a iné presné geometrické tvary sú základom umenia Tadaa Anda. Awaji je najrozľahlejší ostrov vo vnútrozemskom mori v zálive Osaka. Tu, na kopci nad malým prístavom, Tadao Ando postavil svoj chrám Water Temple. Kráčajúc po malej cestičke, návštevník ako prvé uvidí dlhú betónovú stenu, 3 m vysokú, s jedným otvorom. Keď vojdeme do dverí, nenarazíme na vstup ale na druhú stenu, čistú, no tento krát zaoblenú a obklopenú bielym štrkovým chodníkom. Keď minieme túto betónovú stenu, objavíme oválne lotosové jazierko, 40 m dlhé a 30 m široké. Zo stredu jazierka vedú schody, ktoré klesajú k skutočnému vstupu chrámu. Architekt vytesal 17,4 m dlhý štvorec pod lotosovým jazierkom v tvare kruhu s priemerom 18 m. Vo vnútri mriežky z červeného dreva sa vypína socha budhu, ktorého chrbát smeruje na západ, kde jedine otvory prijímajú žiaru zapadajúceho slnka.

<http://architektura.euforion.sk/clanky/architekti.html>

Water Temple

<http://architect.architecture.sk/tadao-ando-architect/tadao-ando-architect.php>

Fernando Caruncho je katalánsky architekt, asi od r. 1980 navrhol a vytvoril veľké množstvo záhrad, hlavne v Španielsku. Študoval históriu orientálnych a východných záhradných architektov a preniesol veľa architektonických prvkov Arabských a Maurských záhrad do súčasného stvárnenia (www.ifa.de.htm). Práca Caruncha má korene vo filozofii antiky. Aj keď jeho záhrady tvoria vizuálne poetické krajiny, jasne portrétujú ich moderný kontext. Medzi jeho slávne diela patrí Pšeničná záhrada (Holden, 2003). Jeho návrhy sú charakteristické geometrickými mriežkami, točivými vlnami kríkov, jemnými a hravými pavilónmi, pokojnými trblietajúcim sa jazerami a oči dráždivými obrazmi, ktorých dôležitosť je postavená na kontraste

rastlinnej palety. Jeho záhrady sú majstrovskými kompozíciami, ktoré sú jedinečnými formálnymi záhradami nového milénia (www.monicepress.com).

S'Agao garden

<http://borderlinegardendesign.wordpress.com/>

1.9. Rozdelenie vodných prvkov v súčasnej sadovnickej tvorbe

V závislosti od členitosti terénu, veľkosti záhrady či parku uplatňujeme v nich rôzne vodné prvky. Niektoré prvky ukazujú vodu v jej dynamickej podobe – vodopády, bystriny, kaskády, z ktorých cítime jej silu a tvárnosť. Ako u malých, tak aj u veľkých vodných prvkov musíme zvážiť ich vhodnú veľkosť, tvar, umiestnenie. Či už využijeme stojatú vodu alebo vodu v pohybe, tvoria nenahraditeľný doplnok záhradnej architektonickej tvorby.

Podľa toho v akej podobe vodné prvky dávajú vyniknúť vode ich rozdeľujeme na:

- statické vodné prvky
- dynamické vodné prvky.

1.9.1. Statické vodné prvky

Jazierka sú mestami na zotavenie, odpočívanie a uvoľnenie. Charakteristické pre ne je väčšia či menšia plocha zaliata vodou. Podľa ich stvárnenia rozlišujeme také, ktoré sa čo najviac podobajú prírodným, a jazierka zvýraznené rôznymi architektonickými prvkami (Grotheová, 2005). Snažíme si vytvoriť rovnováhu medzi jazierkom a ostatnými časťami záhrady. Je treba docieľiť toho, aby pohľad návštevníka záhrady plynule sledoval jej hlavné línie (Nijland, 2005).

Prírodzene stvárnené jazierko – neformálne má nepravidelný tvar napr.: ľadvinka, mušľa, hruška, pri ktorých prírodzene pôsobí jednoduchý tvar s plynulým obvodom bez

ostrých rohov. Takto stvárnené jazierko by sa malo či najviac podobať svojmu vzoru v prírode, aj keď je to iba umelo vytvorená vodná plocha. V prirodzene stvárnenom záhradnom jazierku sú rastliny v partnerskom vzťahu s vodou. Prirodzené stvárnenie sa však nevzťahuje iba na plynulý prechod medzi brehom a vodným porastom, ale aj na uplatnenie takých materiálov, ako sú štrk či kamene na brehu jazierka (Grotheová, 2005).

S ohľadom na úroveň terénu členíme jazierka na úrovňové, nadúrovňové a podúrovňové. Esteticky najpôsobivejšie sú jazierka úrovňové a podúrovňové.

Umelo stvárnená vodná nádrž – formálne jazierko je geometrického tvaru obložené kamennou, alebo inou dlažbou. Štvorcové, pravouhlé, okrúhle a oválne vodné nádrže vytvárajú výrazné akcenty, ktoré často podčiarkuje vybudovaná obruba (Grotheová, 2005).

Bazény sú vodné nádrže obyčajne geometrického tvaru so zvislými stenami. Podľa účelu môže byť okrasné alebo úžitkové. V moderných záhradách najčastejšie sa stretávame s plaveckými bazénmi, ktoré bývajú súčasťou obytnej terasy. Poloha pre bazén musí byť otvorená, slnečná a mimo opadavých stromov, aby padajúce listie neznečistilo vodu a okraje bazéna. Spájajúcim prvkom pre dom a vodnú nádrž môžu byť rovnaké alebo vhodne zladené materiály.

Bio-bazény, kúpacie jazierka sú vo vyspelých krajinách veľmi obľúbené (Sedlák, 2008). Vodu v kúpacích bazénoch nie je potrebné chemicky upravovať, sú to vlastne biotopy väčšieho rozsahu, čistenie vody zabezpečujú rastliny a baktérie. Keď hovoríme o kúpacom jazierku, hovoríme o veľkom jazierku rozdelenom na hlbokú kúpaciu časť bez rastlín a bez substrátu a na plytkú časť so substrátom, v ktorom rastú vodné a vlhkomilné rastliny, ktoré si živiny berú z vody, čím ju čistia.

Bažinky sú miskovité priehlbiny v pôde s dostatočnou vlhkosťou. Umelá bažinka ak susedí s jazierkom pôsobí prirodzene, vyniká z nich krása močiarných a vlhkomilných rastlín (Hájek, 2003).

Vtáčie napájadlá – kúpadlá sú malé dekoratívne vodné plochy slúžiace na občerstvenie vtáctva. Najčastejšie staviame napájadlo oválneho, alebo kruhového miskového tvaru s priemerom 60 – 80 cm s plytkým okrajom. Začleňujeme ho v tichom, kludnom mieste záhrady (Hájek, 1995).

1.9.2. Dynamické vodné prvky

Potôčik – často skôr počuť než ho naozaj uvidíte. Na rozdiel od pokojnej hladiny jazierka je tento veselý vodný prvok oživením záhradnej zelene. Jednou z významných vlastností potôčika je flexibilita. Na plnenie celého radu funkcií nepotrebuje veľa miesta ani veľkú hĺbku (Grotheová, 2005). Potôčiky si môžeme rozdeliť na otvorená a uzavreté. Pri otvorených cirkulačných systémoch využívame prírodné zdroje vody. Pri uzavretých musíme vodu priviesť z vodovodu, studne, či iného zdroja a pre pohyb vody používame čerpadlo. Veľkosť a dĺžka toku je závislá na výdatnosti vodného zdroja, ale musíme zväžiť aj priestorové a výškové pomery v záhrade. Ak má veľký spád, môžeme na ňom vybudovať kaskády, alebo vodopád. Brehy potoka sú ideálnym prostredím pre celý rad vlhkomilných rastlín. Koryto potoka vytvárame buď z betónu, fólií, ílu, alebo materiály kombinujeme (Hříbal, 1985).

Vodný prameň – vytvára vodný zdroj, z ktorého napájame napr. záhradné jazierko. Vodný prameň môžeme vytvoriť zo skupiny kameňov, z ktorých necháme vodu tiecť do jazierka, alebo ju odvádzame pomocou vodného kanálika a pod. Okrem prírodne stvárnených pramenísk, môže byť vodný prameň riešený ako vodné chrliče.

Vodopád – voda môže veselo šantieť pri toku zo strmšieho, svahovitejšieho, alebo výraznejšie vymodelovaného terénu. Môže žblnkať, striekať a zurčať nadol po kamenných útvaroch (Grotheová, 2005). Vodopád býva najpôsobivejší prvok potoka a to nie len po optickej stránke, ale aj po stránke akustickej. Rozdiel medzi vodopádom a kaskádou je v dĺžke padajúcej vody. Pri vodopáde je táto dĺžka väčšia, aj niekoľko metrov. Vodopád by mal smerovať z užšej časti záhrady do širšej časti. Tvar vodopádu vytvára tiež ilúziu výšky a šírky. Dlhý úzky vodopád celý priestor subjektívne pretiahne a zúži a široký úzky vodopád priestor naopak skrúti a rozšíri (Swindells, 2004).

Kaskáda - sú stupňovito stvárnené menšie vodopády, ktoré vznikajú v dôsledku existencie rôznych úrovní dna v koryte potoka. Voda prepadá cez stupne, ktoré má v ceste. Padajúca voda nám prináša do záhradnej kompozície okrem zdroja pohybu aj zvukové efekty. Jednou z variant kaskádovej úpravy vodného toku sú vodné schody známe z historických záhrad renesancie a baroka.

Fontána - ja výrazný dekoratívny prvok záhradnej architektúry. Vo fontánach je voda v neustálom pohybe. Môžeme ju teda vnímať očami, najmä však počúvať a obdivovať jej silu, a priam pociťujeme túžbu chytiť ju do rúk (Grotheová, 2005).

Efekt fontány spočíva aj vo vlnení hladiny padajúcim vodným prúdom, vďaka čomu sa účinne zvlhčuje okolie. V prípade fontány s viacerými tryskami, ktoré vytvárajú trblietavý vodný dážď, je prechod svetla vodou efektný. Chvilami môžeme vidieť dúhu (Swindells, 2004). Říha fontány delí podľa výšky nádrže na typy s vyvýšenou nádržou a typy s nádržou zapustenou (Říha, 1987). Od čerpadla a nástavcov závisí ako vysoko bude voda vytryskovať a aký tvar bude mať (Siegfried, 2003). Nádrže fontán môžu byť rôznych tvarov, ale najčastejšie sa stretávame s pravidelnými geometrickými tvarmi. Dnes sa väčšinou používajú fontány bez sochárskych doplnkov, alebo len s jednoduchšou plastikou (Hurych, 1984).

V moderných fontánach vodná hladina môže chýbať a padanie prúdu riešime na dlažbu, cez mreže, alebo na kamenné prvky. Oblúbeným materiálom, z ktorého zhotovujeme fontány je kameň, kov ale aj keramika či sklo. V tradičných fontánach vytváral pohyb iba prúd vody. Vhodným osvetlením po zotmení dosiahneme zaujímavé efekty striekajúcej vody (Hurych, 1984). Tvar vodného streku dosahujeme pomocou rôznych koncových nástavcov.

Vodné gule – sú oblúbeným prvkom s chrličmi vody z prírodného kameňa, alebo keramiky. Bývajú jemne brúsené a otáčajú sa v presne prispôsobenom ložisku vo vodnom kúpeli.

Stély – sú štíhle, vysoké prírodné kamene, ktorých súčasťou je výkonné čerpadlo, a pôsobivým spôsobom sa z ich otvorov vylieva voda.

2. Cieľ práce

Cieľom tejto bakalárskej práce je zhodnotiť vývoj vodných prvkov v histórii a zdôrazniť ich význam v súčasných záhradno-architektonických kompozíciách. Teoretická časť vymedzuje funkcie vody, formy využitia vody v záhrade a jej výrazové vlastnosti. Oboznámi nás s významom vody v historických obdobiach záhradnej architektúry. Práca poukazuje na to, že voda je v širokej škále používaný prvok aj v súčasnosti.

V praktickej časti na základe zistených poznatkov je navrhnutý konkrétny vodný prvok do dnešnej modernej záhrady na modelovom v území v Dvoroch nad Žitavou. Pri návrhu je cieľom vytvorenie kompozične a esteticky zaujímavého priestoru.

3. Materiál a metodika

3.1. Materiál

K vypracovaniu návrhu riešenia vodného prvku v záhradke objednávateľa v katastrálnom území Dvory nad Žitavou je potrebný nasledovný rámcový metodický postup:

- zaobstaranie potrebných mapových podkladov a materiálov pre vypracovanie charakteristiky územia
- zhodnotenie súčasného stavu územia a stavu vegetácie
- uplatnenie kompozičných princípov súčasnej tvorby vodných prvkov pri návrhu riešenia úlohy.

3.1.1. Charakteristika územia

Rodinný dom sa nachádza na severovýchodnej časti obce Dvory nad Žitavou, na ulici Józsefa Attilu. Nachádza sa na rovinatom, mierne naklonenom teréne. Miesto je veľmi vhodne situované, neďaleko centra dediny, ale predsa na tichom mieste.

Klimatické podmienky: Podnebie územia, ktoré určuje poloha v severnom miernom pásme, má prechodný ráz medzi oceánskym a kontinentálnym podnebím. Väčšia časť územia okresu spadá do teplej klimatickej oblasti, čo ju zaraďuje medzi najteplejšie oblasti a najproduktívnejšie poľnohospodárske centrá Slovenskej republiky. Teplá klimatická oblasť siaha do 400 m n. m. Má najviac slnečného svitu (viac ako 1 500 hodín ročne), priemerné ročné teploty 8 - 10 °C, ročné zrážky 520 – 750 mm, mierne zimy a väčšina pôd je umelo zavlažovaná. Mierne teplá oblasť zasahuje do severnej časti okresu v oblasti pohoria Tríbeč (od 400 do 800 m n. m.). Priemerné ročné teploty sa pohybujú okolo 8 °C, priemerná júlová teplota neklesá pod 16 °C. Ročné zrážky sú 600 - 800 mm.

Pedologické podmienky:

Pôdnym typom riešeného územia sú:

- v záplavovom území rieky Nitry - čiernice (lužné pôdy),
- na nekarbonátových nívnych sedimentoch - čiernice karbonátové,
- východne od nivy černoze na karbonátových pieskoch a černoze na spraši.

Podľa zrnitosti štruktúry sa v riešenom území jedná o pôdy hlinité, hlinito-piesočnaté až piesočnato hlinité. Podľa výkonnosti sa v riešenom území nachádzajú pôdy najlepšie (v nive) a veľmi produkčné. Pôdna reakcia je neutrálna až zásaditá. Sorpčná kapacita pôd je vysoká. Sorpčný komplex pôd je nasýtený. Obsah humusu v pôdach je priemerne 400 ton na hektár. Obsah draslíka v pôdach je malý. Obsah fosforu je veľmi malý. Náchylnosť pôd k erózii je veľmi nízka.

3.1.2. Súčasný stav

Celý pozemok má rozlohu 595 m², z toho plocha rodinného domu zastupuje 162,4 m², je to dvojpodlažný, nedávno rekonštruovaný rodinný dom so strechou a garážou v suteréne. Dom sa nachádza v prednej časti pozemku. Keďže pozemok je úzky, prechod do zadnej časti záhrady je priestor popri dome. Pozemok je oplotený, z prednej časti brána je kovaná.

3.1.3. Požiadavky majiteľa

- v zadnej časti záhrady terasa na odpočinok
- vodný prvok
- príťažlivý výhľad z terasy
- zakryť výhľady na susedné pozemky

3.2. Metodika

Vypracovaniu bakalárskej práce predchádzal zber a štúdium literárnych prameňov týkajúcich sa konkrétnej problematiky, použitia vodných prvkov v súčasnej záhradnej tvorbe.

V záujmovom území bola vykonaná inventarizácia podľa Machovca v roku 2010.

Projektová časť práce:

Návrh je riešenie územia v Dvoroch nad Žitavou použitím vodných prvkov, využitím poznatkov získaných pri písaní bakalárskej práce.

Výkresová časť je vyhotovená pomocou programu AutoCAD 2010

Rozsah projektovej dokumentácie:

Výkres č. 1: Širšie vzťahy: formát 2xA4

Výkres č. 2: Analýza prevádzkových vzťahov a súčasné využitie pozemku: formát 2xA4, M 1:150

Výkres č. 3: Inventarizácia podľa sadovníckej hodnoty: formát 2xA4, M 1:100

Výkres č. 4: Súčasný stav: formát 2xA4, M 1:100

Výkres č. 5: Osadzovací plán: formát 2xA4, M 1:100

Výkres č. 6: Návrhová štúdia: formát 2xA4, M 1:100

Výkres č. 7: Technický detail vodných prvkov: formát 2xA4, M 1:50

Výkres č. 8: Osadzovací plán trvaliek: formát A4, M 1:50

3.2.1. Inventarizácia drevín na záujmovom území

V záujmovom území bola vykonaná inventarizácia podľa Machovca v roku 2010. Získané informácie som zakreslila podľa metodiky do mapy číslom 3 v mierke 1:100.

Vekové štádium drevín podľa metodiky:

1 – nová výsadba – prevládajú znaky a prejavy ujímania

2 – ujatá výsadba – doposiaľ nestabilizovaná ujatá mladá výsadba, znaky intenzívnej starostlivosti alebo jej absencie, zakladanie architektúry koruny

3 – stabilizovaný dospievajúci jedinec – dotváranie typických charakteristík pre daný taxón, výrazný predlžovací rast, začiatok plodnosti

4 – dospelý jedinec – plne vyvinutý jedinec s charakteristickými znakmi taxónu

5 – veterán - rozpad štruktúry jedinca s sprievodnými prejavmi – úbytok kostrových konárov, nástup prirodzených patogénov

Zdravotný stav

Vyjadruje celkový zdravotný stav stromu uvádzaný v bodovej stupnici od 1 do 5, pričom hodnota 5 označuje úplne zdravé jedince a hodnota 1 dreviny odporúčané pre nevhodný zdravotný stav k výrubu.

5 bodov – úplne zdravý strom bez chorôb, škodcov a príznakov poškodenia

4 body – ojedinelý výskyt mikroskopických a drevokazných húb má za následok čiastočné presychanie stromu do 1/3 objemu koruny, na kmeni sa nachádzajú dutiny len ojedinele a malých rozmerov, stabilita stromu nie je narušená.

3 body – vplyvom infekcie hubami alebo poškodením živočíšnymi škodcami usychajú konáre v objeme do polovice koruny. Na kmeni sa objavujú stredne veľké dutiny spôsobené drevokaznými hubami, drevokazným hmyzom, klimatickými faktormi alebo

mechanickým poškodením. Môže byť čiastočne narušená stabilita stromu. Poškodenia je možné odstrániť a strom môže ďalej plniť svoju funkciu.

2 body – choroby, škodcovia alebo abiotické činitele vyvolali usychanie konárov v objeme 2/3 koruny. Prevažujú poškodenia hlavných konárov, na kmeni sa nachádzajú rozmerné dutiny. Stabilita stromu je znížená v dôsledku rozpadu a rozkladu dreva drevokaznými hubami. V prípade, že ide o dendrologicky alebo historicky významnú drevinu, je nutné poranenia ošetriť, zakonzervovať a zabezpečiť stabilitu stromu. V ostatných prípadoch je vhodné drevinu čo najskôr odstrániť.

1 bod – úplne suchý alebo vysychajúci strom v rozsahu suchých konárov nad 2/3 objemu koruny. Vyskytujú sa rozsiahle dutiny a hniloby kmeňa spôsobené chorobami. Stabilita stromu výrazne narušená, drevina absolútne nevhodná, odporúčaná na okamžitý výrub.

Sadovnícka hodnota

Hodnotí celkový vzhlľad, u mladších drevín schopnosť ďalšieho vývoja a uplatnenia, vhodnosť dreviny pre dané stanovište, resp. zámer atď. Vyjadrujeme ju podobne ako zdravotný stav pomocou bodov od 1 do 5:

5 bodov – červená farba– najvhodnejšie dreviny. Absolútne zdravá drevina, nepoškodená, habitus odpovedajúci druhu a kultivaru, veľkostne už úplne rozvinuté, avšak ešte v plnom raste a vývoji. Koruna tvorí najmenej polovicu výšky stromu. Do tejto kategórie patria dreviny, u ktorých je vzhlľadom k predpokladanej dĺžke dosiahnuteľného veku perspektíva, že môžu svoju sadovníckokrajinársku funkciu plniť ešte niekoľko desaťročí. Pri riešení priestoru, na ktorom sa takto ohodnotené dreviny nachádzajú, je potrebné vychádzať zo zásady, že ich je treba zachovať v maximálnej možnej miere aj za cenu prehodnotenia a pretvorenia sadovníckeho priestoru, preriešenia plánovanej plochy pre výstavbu a pod. Tieto dreviny by sa mali zachrániť vo všetkých prípadoch.

4 body – modrá farba- veľmi hodnotné dreviny. Dreviny zdravé alebo nepatrne poškodené, s tvarom typickým danému taxónu. Veľkostne sú rozvinuté aspoň do polovice rozmeru dospeljej dreviny na danom stanovišti. Dreviny musia mať predpoklad rozvoja pre ďalšie desaťročia pri udržaní dosiahnutej kvality. V návrhu musia byť zachované v maximálnej možnej miere. Odstrániť ich navrhujeme až po vyčerpaní všetkých aj pomerne nákladných riešení a iba vo veľmi výnimočných prípadoch.

3 body –zelená farba - dreviny priemernej hodnoty. Sú to dreviny zdravé, alebo iba mierne preschnuté, bez chorôb a škodcov, ktoré by sa mohli rozširovať. Dreviny tejto

kategórie sa môžu tvarovo líšiť i veľmi podstatne od typického vzhľadu druhu alebo kultivaru. Patria sem napr. dreviny vysoko odkonárené, u ktorých je predpoklad obrastania, prípadne také, ktoré majú svoju estetickú a funkčnú hodnotu i pri silnom odkonárení, dreviny s jednostrannou, avšak stabilnou korunou a pod. Patria sem aj dreviny tvarovo a vzhľadovo typické, avšak doposiaľ menšieho vzrastu, ktorý nedosahuje polovicu normálnych rozmerov daného druhu na danom stanovišti. Tiež u tejto kategórie musí byť predpoklad dlhodobého rozvoja. Pri navrhovaní sadovníckych úprav sa počíta s tým, že sa dreviny buď ponechajú, alebo tam, kde to zámer projektanta vyžaduje, sa odstránia.

2 body – hnedá farba- dreviny podpriemernej hodnoty. Patria sem dreviny značne poškodené, dreviny veľmi vysoko vyvetvené, bez predpokladu obrastania, po presvetľovacích rebiarkach, dreviny staré a málo vitálne, výrazne preschýnajúce, duté, prípadne inak značne poškodené. Predpoklady ich ďalšieho vývoja sú obmedzené ako v čase, tak aj v kvalite. Patria sem najmä také dreviny, pri ktorých sa nedá predpokladať zlepšenie ich kvality. Pri navrhovaní sadovníckych úprav sa počíta s ich postupným odstraňovaním. Výnimku tvoria dreviny mimoriadnej dendrologickej hodnoty, chránené stromy resp. malebne pôsobiace torzá starých stromov, ponechané na dožitie. Nesmú to však byť dreviny ohrozujúce bezpečnosť ľudí, porastov alebo iných objektov.

1 bod – žltá farba - dreviny nevyhovujúce. Dreviny veľmi silne poškodené, choré, silne napadnuté škodcami osobitne takými, kde hrozí nebezpečenstvo ich rozšírenia na ostatné porasty, dreviny odumierajúce a odumreté, dreviny, ktoré ohrozujú bezpečnosť návštevníkov, dreviny, ktoré svojou existenciou výrazne poškodzujú kvalitu cennejších exemplárov a dreviny inak bezprostredne ohrozujúce daný priestor a jeho vývoj. Do tejto kategórie sú zaradené dreviny bez akýchkoľvek predpokladov ďalšieho vývoja. Pri zásahoch do sadovníckych úprav je nevyhnutné tieto dreviny okamžite odstrániť.

Základná spoločenská hodnota (EUR) – je uvedená podľa druhu drevín a ich veľkosti, Vyhláška MŽP SR č. 543/2002.

Súčasný stav vegetácie:

Na území sa nachádza vegetácia len v predzáhradke a vedľa domu. V predzáhradke sú dreviny v dobrom zdravotnom aj vzhľadovom stave. Vedľa domu by som odstránila 2 stromy so sadovníckou hodnotou 1, sú veľmi silne poškodené a taktiež strom so sadovníckou hodnotou 2, ktorý je poškodený a nedá sa predpokladať zlepšenie jej kvality. Zadná časť záhrady je nevyužívaná, nachádza sa tu len 4 kusy drevín so

sadovníckou hodnotou 2 v značne poškodenom, výrazne preschýnajúcom stave, preto navrhujem tieto dreviny odstrániť.

Na území sa nachádzajú nasledovné druhy drevín:

1. *Acer palatum* 'Atropurpureum' Thunb.: 1 ks, vekové štádium-3, sadovnícka hodnota-5
2. *Hydrangea macrophylla* Thunb.: 1 ks, vekové štádium-2, sadovnícka hodnota-4
3. *Syringa vulgaris* L.: 1 ks, vekové štádium-4, sadovnícka hodnota-2
4. *Spiraea japonica* L.f.: 3 ks, vekové štádium-3, sadovnícka hodnota-3
5. *Forsythia intermedia* Zab.: 1 ks, vekové štádium-4, sadovnícka hodnota-3
6. *Cornus alba* L.: 2 ks, vekové štádium-3, sadovnícka hodnota-4
7. *Abies concolor* L.: 2 ks, vekové štádium-4, sadovnícka hodnota-1
8. *Rhododendron* 'Elizaberth' L. 3 ks, vekové štádium-3, sadovnícka hodnota-4
9. *Thuja occidentalis* 'Sunkist' L.: 2 ks, vekové štádium-3, sadovnícka hodnota-4
10. *Juniperus sabina* L.: 1 ks, vekové štádium-2, sadovnícka hodnota-3
11. *Thuja occidentalis* 'Golden Globe' L.: 4 ks, vekové štádium-3, sadovnícka hodnota-2

Inventarizačná tabuľka: príloha A

Súčasný stav spevnených plôch

V zadnej časti sa nachádza terasa z betónu, ktorá je spojená s domom a je na úrovni terénu. Túto terasu by som zväčšila a materiál by som zmenila na drevo. Chodníky na území sú taktiež z betónu, čo je neestetické.

4. Výsledky práce

4.1. Riešenie návrhu

Mojím cieľom pri formovaní návrhu bolo dosiahnuť harmonický celok Japonského štýlu s modernou záhradnou architektúrou. Japonský charakter som vytvorila pomocou drevín typických pre tento štýl, ktoré sú vhodné pre naše klimatické a pedologické podmienky. Vodné elementy som zvolila tak, aby bol zachovaný moderný vzhľad a aby pôsobili celkovo príjemne a upokojujúco. Pre vytvorenie moderného efektu som zvolila kombináciu prírodných materiálov - ako kamenná dlažba a drevená terasa, s betónovými stenami vyvýšeného záhonu pri vodnej nádrži. Všetky časti záhrady boli vytvorené tak, aby pôsobili ucelene a taktiež z technického hľadiska boli účelové. V celom návrhu sa kladie dôraz na prítlačivé pôsobenie kombinácií materiálov a s nimi ladených vodných prvkov.

Predzáhradka a bočná časť záhrady

Táto časť záhrady bola už osadená krami a drevinami, taktiež sa tu nachádzal trávnik. Vedľa domu je plánované odstránenie 3 stromov: 2 ks- *Abies concolor* a 1 ks- *Syringa vulgaris*, ktoré sú poškodené a neestetické. Pri riešení týchto dvoch častí bolo potrebné na prázdne miesta doplniť vegetáciu.

Zadná časť záhrady

Túto časť záhrady chcú využívať majitelia na oddych a relax po práci. Najpoužívanejším miestom záhrady je terasa, ktorá je napojená na dom. Terasa je na úrovni terénu. Pôvodne bola z betónu, ktorý som odstránila a nahradila drevenou podlahou. Vodná nádrž je spojená s terasou, má originálny geometrický tvar a na ňu je napojený vyvýšený záhon s trvalkami, ktorý významne podčiarkuje jej tvar. Vodná nádrž je vybudovaná z vodotesného betónu a je vyložená fóliou. V nádrži sú umiestnené tri kamene obdĺžnikovitého tvaru, rôznej veľkosti. Do vyvýšeného záhonu som zvolila kontrastné farby kvetov, žltú s modrou, pre zaujímavý, moderný efekt. Druhým vodným prvkom je fontána, konkrétne vodné gule umiestnené vo vyvýšenej nádrži, ktorý obohatí celú kompozíciu. Vodné gule sú z keramiky v rôznych veľkostiach, obklopené prírodnými kameňmi. Tento vodný prvok je umiestnený vedľa chodníka pri dome. Chodníky okolo domu a v predzáhradke boli z betónu, čo je neestetické, treba ich

nahradiť iným materiálom. Najvhodnejší materiál na tento účel je kamenná vápencová dlažba, ktorá je farebne a materiálovo podobná fasádou domu. Betónový chodník je odstránený aj zo zadnej časti záhrady a je nahradený pravidelnými šlapákmi z prírodného kameňa. Chodníky sú vytvorené tak, aby zabezpečovali pohodlnú a bezpečnú chôdzu za každého počasia. Na celej ploche bolo nutné založiť nový trávnik založený mačinkovaním, pre okamžitý efekt. Hranice pozemku som lemovala oblúkovou výsadbou drevín a krov, čím boli prísne geometrické tvary spevnených plôch zjemnené. Ako kostrové dreviny som použila stromy druhu javora a japonskej čerešne a na doplnenie hmoty kry harmonizujúce s vysadenými drevinami.

Navrhnutý sortiment:

Dreviny:

1. *Acer japonicum* 'Aconitifolium' Thunb.
2. *Acer japonicum* 'Aureum' Thunb.
3. *Acer palmatum* 'Atropurpureum' Thunb.
4. *Acer palmatum* 'Dissectum Garnet' Thunb.
5. *Hydrangea paniculata* 'Grandifolia' Thunb. 2ks.
6. *Chamaecyparis pisifera* 'Filifera Nana' Endl.
7. *Chamaecyparis pisifera* 'Filifera Aurea Nana' Endl. 2ks.
8. *Juniperus chinensis* 'Old Gold' L. 2ks.
9. *Juniperus sabina* 'Blue Danube' L. 3ks.
10. *Juniperus virginiana* 'Grey Owl' L.
11. *Pinus mugo* 'Hesse' Turra
12. *Pinus mugo* 'Mops' Turra 3ks.
13. *Prunus serrulata* 'Kanzan' Lindl.
14. *Prunus subhirtella* 'Pendula' Mill.
15. *Rhododendron* 'Simona' L. 2ks.
16. *Spiraea x bumalda* 'Anthony Waterer' Zab.
17. *Spiraea japonica* 'Shirobana' L.f.
18. *Spiraea x vanhouttei* Zab.

- 19 *Taxus baccata* 'Dovastonii Aurea' L.
- 20 *Thujaopsis dolabrata* 'Nana' Sieb. et Zucc. Ex Endl. 2ks.
- 21 *Weigela* 'Eva Rathke' Thunb.
- 22 *Weigela floribunda* 'Rosea' Thunb. 2ks.

Trvalky:

1. *Alchemilla mollis*
2. *Aster dumosus*
3. *Delphinium cultorum*
4. *Rudbeckia fulgida*
5. *Phlox paniculata*
6. *Coreopsis grandifolra*
7. *Hosta tardiana* 'Halcyon'

5. Diskusia

Problematika vody ako kompozičného prvku v záhradnej a parkovej tvorbe je nepochybne nesmierne zaujímavým štúdiom, avšak rozsah a rôznorodosť nahliadania na tento kompozičný prvok je široký. Úloha a význam vody a jej rôzne podoby v záhradnej architektúre vždy boli a stále zostávajú celkovo mimoriadne, aj keď sa v priebehu tisícročia menia. Vodu samotnú považujeme ako umelecké dielo hodné pozornosti aj keď priestor väčšinou iba dotvára.

Voda ako kompozičný prvok v záhradnej architektúre, dizajne a sadovníckej tvorbe je nenahraditeľným elementom. Podľa viacerých autorov je práve jeho estetické pôsobenie tým, čím ho posúva medzi najfrekventovanejšie využívané prvky v záhradnej tvorbe. Voda dodá kompozícii nový rozmer a dotvorí vzhľad prírody a tým aj príjemní chvíle v takomto priestore. Mali by sme vodný prvok voliť tam, kde má zmysel, a kde je aj funkčne a kompozične užitočná. Je vhodné keď zeleň doplníme vodným prvkom, pomôže nám tak priaznivo ovplyvniť mikroklimu a estetiku, ale podporí aj zdravie a rekreáciu. Dôležitá je proporcionalita a vyváženosť prvkov v kompozícii.

Aby sme mohli využiť efekt zrkadlenia vodnej hladiny, musíme umiestniť chodníky, odpočívadlá s výhľadom na vodnú plochu. V riešení mojej práci som odpočívadlo navrhla umiestniť v bezprostrednej blízkosti vodnej nádrže a to vedľa drevenej terase, čím som zabezpečila najlepší výhľad na vodnú plochu a jej okolie. Zrkadlenie je v sadovníckej kompozícii významné, lebo opticky zväčšuje okolitý priestor, čo je dôležité a v mojom prípade priestor pôsobí priestrannejšie. V mojej práci som navrhla aj fontánu v podobe vodných gulí ktoré okamžite upútajú pozornosť, neponúkajú pôsobivý šplechot, ale ich prednosťou je pokojný a rovnomerný pohyb, ktorý prináša meditatívny pokoj.

6. Záver

Cieľom bakalárskej práce bolo objasnenie používania vody v priebehu rôznych historických období, odkedy sa voda začala uplatňovať v záhradnej architektúre, až po dnešnú záhradnú architektúru s následným rozdelením a opisom jednotlivých typov vodných prvkov záhradnej architektúry.

Voda v záhradno-architektonickej tvorbe v akejkoľvek forme či ako vodná plocha, alebo voda v pohybe tvorí nenahraditeľný doplnok. Pohľad na vodu i priamy kontakt s ňou vyvoláva v človeku príjemné pocity. V súčasnosti v záhradách sa stretávame s menšími vodnými prvkami čoraz častejšie. Voda sa stáva obľúbeným prvkom súkromných záhrad v rôznej podobe. Cieľom používania vodného prvku nie je provokovať ale vhodne dotvoriť atmosféru, upokojiť farbou, zdynamizovať formou a zvukom, má vplyv na pozorovateľa a vyvoláva v ňom pozitívne nálady. Podľa spôsobu použitia je dôležité dbať na to, že je to prvok, ktorý priestor koncepčne jednotí, no môže ho aj rozdeliť.

Získané teoretické poznatky o vodných prvkoch som aplikovala na riešenie modelového objektu. Záverom môžeme konštatovať je vodné prvky jednoznačne patria do záhradnej architektúry a majú v nej dôležité miesto.

6. Použitá literatúra

1. AMIDON, J. 2003. Radical Landscapes Reinventing outdoor space. London, 2003. ISBN 0-500-61044-X
2. BROOKES, J. 1994. Všetko o záhrade. Bratislava: Fortuna Print, 1994. ISBN 80-7153-051-4
3. BUBLINCOVÁ, B. – HOLČÍK, Š. 1990. Bratislavské fontány. Bratislava: Tatran, 1990. ISBN 80-222-0175-8
4. ČISTÝ, M., 2005. Ribníky a malé vodné nádrže II. Bratislava: STU, 2005. ISBN 80-227-2294-4
5. DOLEŽAL, V. 2006. Malá vodní díla. Brno: ERA, 2006. ISBN 80-7366-059-8
6. DOLEŽAL, V. 2004. Malá vodní díla ve vaší zahradě. Brno: ERA, 2004. ISBN 80-86517-40-3
7. DUDA, E., 1999. Dejiny staviteľstva Bratislava: STU, 1999. ISBN 80-227-1233-7
8. FERIANCOVÁ, L., 2003. Park and Other Artificial Landscape Elements as a replacemet od Natural Enviroment. Životné prostredí no.5
9. GARVIN, D., 2005. Navrhňte si záhradu. Bratislava: IKAR, 2005. ISBN 80-551-0911-7
10. GROTHEOVÁ, B. 2007. Vodné záhrady. Bratislava: IKAR, 2008. ISBN 978-80-551-1432-3
11. HIRST, B. 2005. Záhradné jazierka. Praha: OTTOVO NAKLADATELSTVÍ, s.r.o., 2005. ISBN 80-7360-364-0
12. HOLDEN, R. 2003. New Landscape Design. In: Elsevier Science &Technology Books, 2003 ISBN 13: 9780750677004
13. HOLLINGSWORTH, M. 2006. Umenie v dejinách sveta. Bratislava: SPN- Mladé letá, 2006 ISBN 80-10-00796-X
14. HOLMESOVÁ, C., 2002. Umění zahrad. Praha: Euromedia Group, 2002. ISBN 80-242-0872-5
15. HRUBÍK, P. a kol. 2008. Ihličnaté a vřdzyzelené dreviny v sadovnickej tvorbe. Nitra: SPU, 2008. ISBN 978-80-552-0030-9
16. HRUBÍK, P. 2008. Listnaté dreviny v sadovnickej tvorbe. Nitra: SPU, 2006. ISBN 80-8069-718-3

17. HŘÍBAL, V., 1985. Voda v zahradě a vodní rostliny. Praha: Zemědělské nakladatelství, 1985 ISBN 07-002-85
18. HURYCH, V., 1984. Sadovnictví 1. Praha: Sání zemědělské nakladatelství, 1984. ISBN 80-07-11208-1
19. KALUSOK, M. 2004. Zahradní architektura. Brno: Computer Press, 2004. ISBN 80-251-0287-4
20. KRIŠ, J., 2000. Bazény a kúpaliská. Bratislava: Jaga Group, 2000 ISBN 80-88905-30-3
21. LEŠINSKÁ, L. 2004. Moderná záhrada. Bratislava: Jaga group, 2004. ISBN 80-88905-93-1
22. NEUFERT, P., 2000. Navrhování staveb. Praha: Consult Invest, 2000. ISBN 80-90148-66-2
23. NEWBURY, T. 2007. A kert nagykönyve. Pécs: Alexandra, 2007. ISBN 978-963-370-423-3
24. NIJLAND, M., 2005. Zahradní jezírko. Zakládání, flóra a fauna. Dobřejovice: Rebo Productions CZ, s.r. o., 2005. ISBN 80-7234-402-1
25. MACHOVEC, J., 1987. Hodnocení vzrostlé zeleně v městských parcích
26. MEYHÖFER, D. 2010. Water enjoyment. Düsseldorf: GROHE AG, 2010
27. OTRUBA, I., 2003. Krásy italských zahrad. Brno: ERA group spol. s.r.o., 2003. ISBN 80-86517-66-7
28. OTRUBA, I., 2002. Zahradní architektura, tvorba zahrad a parku. Brno: ERA group spol. s.r.o., 2002 ISBN 80-86517-13-6
29. PAPWORTH, D., 2002. Zahradné jazierka. Bratislava: Slovart, 2002. ISBN 80-7145-738-8
30. PLECHÁČ, V., 1989. Voda problém současnosti a budoucnosti. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1989.
31. PLUMPTRE, G., 1995. Wassergärten. Stuttgart: DVA, 1995. ISBN 3-421-03081-3
32. REICHHOLF, J. 1988. Mokrade. Bratislava: IKAR, 1998. ISBN 80-7118-505-1
33. RICHARDSON, T., 2000. The Garden Book. Phaidon Press Limited London, 2000. ISBN 0-7148-4355-5
34. ŘÍHA, J., 1987. Voda a společnost. Praha: SNTL nakladatelství technické literatury, 1987
35. SEDLÁK, J. 2008. Koupací jezírka. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2554-3

36. SEDLÁK, J. 2005. Potůčky, kaskády a vodotrysky v zahradě. Praha: Grada Publishing, a. s., 2005. ISBN 80-247-0528-1
37. SIEGFRIED, S., 2003. Minateiche und Wasserspiele . Mníchov: BLV Verlagsgesellschaft mbH, 2003 ISBN 80-7234-322-X
38. STEIN, S. 2006. Malé záhradné jazierka. Bratislava: Príroda, 2006. ISBN 80-07-01339-3
39. STODOLA, J. – VANĚK, V. 1987. Vodní a vlhkomilné rostliny. Praha: 1987. ISBN 07-111-87
40. SWINDELLS, P. – MASON, D., 2004. Vodní zahrady. Brno: Computer Press, 2004. ISBN 80-251-0132-0
41. ŠONSKÝ, D., 2009. Moderní zahrady. Brno: ERA, 2009. ISBN 978-80-251-2747-6
42. TKÁČ, F., 1987. O parku a vodnej veži v Kráľovej pri Senci. Technické noviny roč. 35
43. VÁRADI, L. 2001. Tóépítés. Budapest: Invictus, 2001. ISBN 963-00-6836-2
44. WAGNER, B., 1989. Sadovnická tvorba 1. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1989 ISBN 80-209-0031-4
- Časopis:
45. ČURDA, M., 2011. Vysaďte si breh jazierka, Záhradkár Bratislava: 7 plus, 2011